

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

Ecclesiasticus habet Cap. LI. Et agitur in eo de obedientia subditoru[m], de institutione bonorum morum de nobilitate sapientiæ & de laude sanctorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

D. DIONYSI A RICK. CART
tuum, & panem de caelo praestitisti eis omne delectame-
tum in se habentem, & omnis saporis suauitatem. De-
seruiens enim vnusquisque voluntati, ad quod quisque
volebat conuertebatur. Creatura tua tibi factori de-
seruiens excandescit in tormentum aduersus iniustos,
& lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt.
Non natiuitatis fructus pascunt homines, sed sermone
us eos qui in te credunt, conseruat. Ingrati spes tanquam
hybernalis glacies tabescet, & disperiet tanquam aqua
superuacua.

¶ Cap. 17.

¶ Magna sunt iudicia tua domine, & inenarrabilia
verba tua. Cum sit timida nequitia dat testimonium
condemnata. Semper enim praesumit saeva perturba-
ta conscientia. Nihil enim est timor nisi praesumptio-
nis auxilium.

¶ Cap. 18.

¶ Dum quietum silentium tenerent omnia, & nox in
suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tu-
us domine de caelo exiliens a regalibus sedibus venit
durus debellator. In veste poderis quam habebat Aa-
ron totus erat orbis terrarum, & magnificentia tua in
diademate capitis illius erat scripta.

¶ Cap. ult.

¶ Impiis autem usque in nouissimum sine misericor-
dia ira superueniet. In omnibus enim magnificasti
populum tuum & honorasti, & non despexisti in o-
mni tpe & in omni loco assistens eis.

¶ Ecclesiasticus habet Cap. LI. Et
agitur in eo de obedientia subditorum,
de institutione bonorum morum de
nobilitate sapientiae & de laude san-
ctorum.

Caput. I.

Omnis sapientia a domino deo est, & cum illo
fuit semper, & est aenigma. Sapientiam dei praeceden-
tem omnia quis inuestigauit?

EPITO. EX ECCLES.

Prior omnium creata est sapientia. Fons sapientiæ verbum dei in excelsis. Radix sapientiæ cui reuclata est. Vnus est altissimus creator omnium omnipotens rex, potens & metuendus nimis sedens super thronum. Ipse creauit illam in spiritu sancto, & effudit illam super oia opa sua, & super omnem carnem, & prabet illam diligenti- bus se. Timor domini delectabit cor, & dabit læticiam & gaudium in longitudine dierum. Timenti bene erit in extremis, & in die defunctiõis bene dicitur. Initium sapientiæ timor domini, & cum fidelibus in vulua concreatus est. Religiofitas custodiet & viuificabit cor. Plenitudo sapientiæ timere deum. Timor domini expellit peccatum.

Qui sine timore est, non potest iustificari. Iracundia animositatis hominis, subuersio eius est. Fili contumeliosus sapientiam conserua iustitiam, & deus prabet illam tibi. Ne accesseris ad deum duplici corde, & ne fueris hypocrita in conspectu hominum.

¶ Cap. 2.

Fili accedens ad seruitutem dei sta in iustitia & in timore & præpara animam tuam ad tentationem. Depreme cor tuum & sustine, & in humilitate tua patientiam habe, quoniam in igne probatur argentum & aurum, homines vero receptibiles in camino humilitationis. Crede deo, & recuperabit te. Metuentes dominum sustinete misericordiam eius & non defleatit ab eone cadatis. Qui timetis dominum credite illi, & non euacuabitur merces vestra. Qui timentis dominum sperate in illo, & in oblectationem veniet vobis misericordia. Qui timetis dominum diligite illum et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum & scitote quia nullus sperauit in domino et confusus est, permansit in mandatis eius et derelictus est. Et quis inuocauit illum et despexit eum? Quoniam pius et misericors est deus, et remittet in tempore tribulationis peccata, et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Væ duplici corde et labijs scelestis Væ dissolutis corde. Væ his qui pdiderunt sustinẽtiã

D. DIONY. A R I C K. C A R.
Qui timent dominum præparabunt corda sua, & in cõ
spectu illius sanctificabunt animas suas. Si pœnitentia
non egerimus, incidemus in manus domini & nõ in
manus hominum.

¶ Cap. iij.

Iudicium patris audire fili, & sic facite vt salui sitis.
Qui diligit deum exorabit pro peccatis, & cõtinebit se
ab illis & exaudietur. Qui timet dominum honorat
parentes, & quasi dominis seruiet eis in opere & ser
mone, & omni patientia. Gloria hominis ex honore
patris sui, & dedecus fili, pater sine honore. Fili susci
pe senectam patris tui, & ne cõtristes eum in vita illius
& si defecerit sensu ventiam da & ne spernas eum.
Quam malæ famæ qui relinquit patrem, & est maledi
ctus a deo qui exasperat matrem. Fili in mansuetudi
ne opera tua perfice, & super hominum gloriam dilige
ris. Quanto magnus es humilia te in omnibus, & cor
ram deo inuenies gratiam, quoniam ab humilibus ho
noratur. Altiora te ne q̄sieris, & fortiora te ne scru
tatus fueris, sed quæ præcepit tibi deus illa cogita sem
per, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus, non
est enim tibi necessarium ea quæ abscondita sunt vide
re oculis tuis. In superuacuis rebus nõli scrutari mul
tipliciter. Multos supplantauit suspicio eorum. Cor
dum male habebit in nouissimo. Cor ingrediens
duas vias non habebit successum. Cor nequam graua
bitur doloribus, & peccator adijciat ad peccandum.
Auris bona audiet cum omni concupiscentia sapiẽtiam
Ignem extinguit aqua, & elemosyna resistit peccatis.
Deus prospector est eius qui reddit gratiam, meminit
in posterum, & in tempore casus sui inueniet firmamẽ
tum

¶ Cap. iij.

Oculos tuos ne trãsuertas a paupere. Aiam esurientẽ
ne despexeris & ne exasperes paupere in inopia sua. Cõ
gregationi pauperum affabilem te facito, & presbytero
humilia aiam tuam, & magnato humilia caput tuum.
Responde pacifice in mansuetudine.
Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi

EPITO. EX ECCLES.

Eos qui diligunt sapientiam diligit deus, qui audit illam iudicabit gentes. Fili cōserua tempus & declina a malo. Pro anima tua ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio adducens gloriam & gratiam. Non confundaris confiteri peccata tua. Noli resistere cōtra faciem potentis, ne coneris contra ietum fluuij, Pro iustitia agonizare pro anima tua, & vsq; ad mortem certa pro iusticia, & deus expugnabit pro te. Noli citatus esse in lingua tua, & remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua, euertens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi. Nō sit porrea manus tua ad accipiendum, & ad dandum collecta.

¶ Cap. v.

Non sequaris concupiscentiam cordis tui. Altissimus est patiens redditor. Non adijcias peccatum super peccatum, & ne dicas, miseratio domini magna est. Misericordia enim & ira ab illo cito proximant, & in peccatores respicit ira illius. Ne tardes conuerti ad dñm, & ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius. Non ventiles te in omnem ventum. Esto firmus in via domini, & in veritate sensus tui, & prosequatur te verbum pacis. Esto mansuetus ad audiendum vbi dei. Si est tibi intellectus responde proximo, sin autem manus tua sit super os tuum ne capiaris i verbo indisciplinato, & confundaris. Deuotatio pessima sup bilinguem.

Cap. vi.

Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium & contumeliam malus hereditabit. Non te extollas in cogitatione animæ tuæ velut taurus. Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos & lingua eucharis in bono homine abundabit. Multi pacifici sint tibi, & consiliarius tibi sit vnus de mille. Si possides amicum in tentatione posside eum, & ne facile credas ei tempus. Est enim amicus secundum tempus suum & non permanet in die tribulationis. Amicus si permanerit fixus, erit tibi coequalis. Amicus fidelis protectio fortis, qui autem inuenit illam inuenit thesaurum

D. DION. A R I C K. C A R.

Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna pōderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vitæ & immortalitatis & qui metuunt dōminum inuenient illum. Fili a iuuetute tua accipe doctrinam, & vsque ad canos inuenies sapientiam. Quam aspera est nimis indoctis hominibus sapientia. In multitudine presbyterorum prudentium fta, & sapientiæ illorum ex corde coniungere. Si videris sensatum, eugila ad illum.

¶ Cap. vii.

Non te iustifices ante deum. Noli quærere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. Noli esse pusillanimis in anima tua. Non irrideas hominem in amaritudine animæ. Noli verbosus esse in multitudine præbyterorum, & ne iteres verbum in tua oratione. Non oderis laboriosa opera, & rusticationem ab altissimo creatam. Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impij ignis & vermis. Seruus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua. Filia tibi sunt, serua corpus illarum, & ne ostendas faciem tuam hilarem ad illas. Gemitus matris tuæ ne obliuiscaris. In tora anima time deum, & sacerdotes illius sanctifica. Non desis plorantibus in consolatione. Non te pigeat visitare infirmum, ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

¶ Cap. viii.

Non litiges cum homine potente, nec litiges cum homine linguato, nec communices homini indocto. Memento quoniam omnes in corruptione sumus. Noli de mortuo inimico tuo gaudere. Non te prætereant narratio sentorum. Non stes contra faciem contumeliosi. Cum audace non eas in via. Cum iracundo nō facias rixam. Non omni homini cor tuum manifestes ne forte conuicietur tibi.

¶ Cap. ix.

Non des mulieri potestatem animæ tuæ, & virginem

EPITO. EX ECCLE.

ne conspicias, ne scādalizeris in decore eius. Noli cir-
cumspicere in vicis ciuitatis. Auerte faciem tuam a
muliere compta. Propter speciem mulieris multi peri-
erunt. Ne derelinquas amicum antiquum, nouus em̄
non erit similis illi. Vinum nouum amicus nouus, ve-
terascat, et cum suauitate bibes illud. Non zelus glo-
riam et opes peccatoris. Temerarius in verbo suo o-
dibilis erit.

¶ Cap. 10.

Principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem
populi sic et ministri eius, et qualis est rector ciuitatis,
tales habitantes in ea. Omnis iniuriæ proximi ne
memineris. Odibilis coram deo et hominibus est su-
perbia. Avaro nihil est scelestius. Quid superbit
terra & cinis. Nihil est iniquius quam amare pe-
cuniam, hic enim animam suam venalem habet
Omnis potentatus breuis vita, sic & rex hodie est, &
cras morietur. Cum moritur homo hereditabit
serpentes & bestias & vermes. Initium superbię
hominis apostatare a deo, quoniam ab eo qui fecit il-
lum recessit cor eius, quoniã inicum omnis peccati est
superbia. Qui tenuerit illam implebitur maledi-
ctis, & subuertet eum in finem. Sedes ducum su-
perborum destruxit deus, & federe fecit mites pro eis.
Vir prudens & disciplinatus, non murmurabit corre-
ptus. Noli te extollere in faciēdo opere tuo.
Fili in mansuetudine serua animam tuam.

Cap. 11.

Sapientia humiliati exaltabit caput illius.
Non laudes hominem in specie sua, neque spernas ho-
minem in visu suo. In vestitu ne glorieris vnq̄,
nec in die honoris tui extollaris. Priusquam au-
dias ne respondeas verbum, & ne in medio seniorum
ne adicias loqui. De re quæ te non molestat, ne
ceteris. Fili ne in multis sint actus tui.
Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas a
deo sunt.

D. DICNY. A RIC. CAR.

In die bonorū ne immemor sis malorum, & in die malorum ne immemor sis bonorum. Ante mortem ne laudes hominem quemquam. Attende tibi a pestifero.

Cap. 12.

Benefac iusto & inuenies retributionem magnam. Quoniam altissimus odio habet peccatores. Non credas inimico tuo in eternum.

Cap. 13.

Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, & qui communicauerit superbo induet superbiam. Humiliare deo, & expecta manus eius. Omni vita dilige deum. Omne animal diligit simile sibi, sic omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur & omnis homo simili sibi sociabitur. Si communicabit lupus cum agno aliquando, sic peccator iusto.

Quæ communicatio sancto homini ad canem? Abominatio superbo humilitas, sic & execratio diuiti pauper. Pauper loquutus est sensate, & non est datus ei locus. Cor hominis immutat faciem illius siue in bono siue in malo.

Cap. 14.

Beatus vir qui non est lapsus in verbo ex ore suo, & non est stimulat in tristitia delicti. Qui sibi nequa est cui alij bonus erit. Memor esto quoniam mors non tardat, & testamentum inferorum. Ante obitum tuum operare iusticiam, quoniam non est apud inferos inuenire cibos. Beatus vir qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia meditabitur, & in sensu cogitabit circumspectionem dei.

Cap. 15.

Qui timet deum faciet bona, & qui continens est iusticiæ apprehendet illam, &c. Cibabit illum pane uitæ & intellectus. Non est speciosa laus in ore peccatoris. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit præcepta sua. Apposuit ignem & aquam, ad quod volueris porrigere manum tuam. Nemini dedit deus spacium peccandi.

Cap. 16.

EPITQ. EX ECCLE.

Ne iocunderis in filijs impijs si multiplicentur.
 Melior est vnus timens deum, quam mille filij impij.
 Et vile est mori sine filijs, quam relinquere filios impi-
 os. Misericordia & ira cum deo, secundum miseri-
 cordiam eius sic & correptio eius. Ecce cælum & celi cœ-
 lorum, abyssus & vniuersa terra, & omnia quæ in eis
 sunt in conspectu dei commouebuntur, montes simul
 & colles & fundamenta terræ, & cum conspexerit illa
 deus tremore concutientur, Et in omnibus his insensa-
 tum est cor hominis. Qui minoratur corde cogitat
 inania. Post hæc deus in terram respexit, & imple-
 uit illam bonis suis.

Cap. 17.

Deus de terra creauit hominem, & secundum imagi-
 nem suam fecit illū, & iterum conuertit illum in ipsam
 Numerum dierum & tempus dedit illi. Posuit timo-
 rem illius super omnem creaturam. Creauit ei
 scientiā spiritus, sensu impleuit corda illorum.
 Ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit
 confessio. Confiteberis viuens & sanus & laudabis
 deum. Quam magna misericordia dei conuertenti-
 bus ad se. Quid lucidius soles & hic deficiet. &c.
 Omnes homines terra & cinis,

Cap. 18.

Qui viuit in æternum creauit omnia simul. Deus so-
 lus iustificabitur, quis sufficet enarrare opera eius?
 Non est minuere neque adficere, nec est in uentre ma-
 gnaia dei. Cū consumnauerit homo tunc incipiet &c.
 Nonne ardorem refrigerabit ros, sic & verbum melius
 quam datum, Nonne ecce verbum super datum bo-
 num. Antequam loquaris disce. Ante languorem
 adhibe medicinam, & ante iudicium interroga teipsum
 Non impediaris semper orare, & ante orationem præ-
 para animam tuam, & noli esse quasi homo q̄ tentat de-
 um, Memento paupertatis in tempore abundantia,
 & necessitatem pauperis in die diuitiarum. Homo sa-
 piens in omnibus metuit. Post concupiscentias tuas
 non eas, & a voluptate tua auertere. Si præstas animæ

D. DIONY. A RICK. CART.
tuæ concupiscentias eius, & faciet te in gaudium inimicis tuis.

Cap. 19.

Qui spernit modica paulatim decedit. Vinum & mulieres apostatare faciunt etiã sapientes, & qui se iungit fornicarijs erit nequam. Qui credit cito levis est corde & minorabitur. Qui odit loquacitatem extinguit maliciã. Ne iteres verbum durum & nequam. Corripe amicum ne forte non intellexerit & dicat nõ feci, aut si fecit, ne iterum addat facere. Est qui labitur lingua sua, sed non ex animo, quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Melior est homo qui minuitur sapientia & in timore dei, quam qui abundat sensu & transgreditur legem altissimi. Est qui nequiter humiliat se, & interiora eius plena sunt dolo. Ex visu cognoscitur vir, & ab occurso faciei cognoscitur sensatus, Amictus corporis & risus dentium & ingressus hominis annunciant de illo.

Cap. 20.

Quam bonum est arguere quam irasci. Quam bonum est correptum manifestare penitentiam, sic enim effugiet peccatum. Est tacens qui inuenitur sapiens, & est odibilis qui procax est ad loquendum. Est autẽ tacens non habens sensum loquelæ, & est tacens sciens tempus aptum. Homo sapiens tacebit vsque ad tempus, lasciuus autem & imprudens non seruabit tempus. Qui multis vtitur verbis lædit animam suam, & qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit. Homo acharis quasi fabula vana, in ore in disciplinatorum assidua erit. Potior fur, quam assiduitas viri mendacis. Sapientia absconsa & thesaurus inuisus, quæ utilitas in vtriusque

Cap. 21.

Fili peccasti, ne adicias iterum, sed de præteritis deprecare vt tibi dimittantur. Quasi a facie colubri fuge peccata. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris, & qui timet deum conuertetur ad cor suum. Consummatio timoris dei sapientia.

EPITO. EX ECCLE.

Non est sensus vbi abundat amaritudo. Cor fati-
 tum quasi vas contractum, omnem sapientiam non te-
 nebit. In labijs sensati inuenitur gratia. Faruus
 in risu exaltat vocem suam, vir autem sapiens vix ra-
 cite ridebit. Stultitia hominis auscultare per ostium.
 Verba autem sapientium fratera ponderabuntur. In
 ore fatuorum cor illorum, & in corde sapientium os
 illorum. Dum maledicit impius diabolum, maledi-
 cit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animã
 suam, & in omnibus odietur. Tacitus & sensatus ho-
 norabitur.

Cap. 22.

In lapide luteo lapidatus est piger. Qui narrat ver-
 bum non audienti, quasi qui excitat dormientem de
 graui somno. Cum dormiente loquitur, qui narrat
 stulto sapientiam. Luctus mortui septem dies, fatui
 autem & impij omnes dies vitæ illorum. Modicum
 plora super mortuum quoniam requieuit. Arenam &
 salem & massam ferri facilius est terre quam hominẽ
 imprudentem, & fatuum & impium. Cor sensa-
 ti in omni tempore metu nõ deprauebitur. Qui conui-
 ciatur amico dissoluit amicitiam. In tempore tribula-
 tionis suæ parmane amico fidelis. Quis dabit ori meo
 custodiam, & super labia mea signaculam certum vt
 non cadam ab ipsis, & lingua mea me perdat.

Cap. 23.

Domine pater & dominator vitæ meæ, ne derelin-
 quas me in cogitatu & in consilio illorum, & incidam
 in conspectu aduersariorum meorum, & gaudeat iu-
 cus meus. Extollentiam oculorum meorum ne
 dederis mihi, & omnẽ desyderium prauum auerte a me
 Aufer a me ventris concupiscentias, & concubitus con-
 cupiscentia ne apprehendat me, & animæ irruenti ne
 tradas me. Iurationi non assuescat os tuum, mul-
 ti enim casus in illa.
 Vir multũ iurans replebitur iniquitate & nõ deficiet de-

D. DIONY. A RICK. CART.
domo illius plaga. Memento patris tui & matris dñi
in medio magnatorum consistis. Homo assuetus in
verbis impropert, omnibus diebus vite sue non erudie
tur. Oculi domini multo plus lucidiores super solem
circumspicietes omnes vias hominum. Domino enim
deo antequam crearentur omnia sunt cognita. Nihil
melius quam timor domini, & nihil dulcius quam ref-
picere in mandatis eius. Gloria magna est sequi do-
minum.

Cap. 24.

Sapientia laudabit animam suam, & in domino ho-
norabitur, & inter benedictos benedicetur dicens. Ego
ex ore altissimi prodiui, primogenita ante omnem cre-
aturam. Ego feci in cælis vt oriretur lumen indefici-
ens. &c. Ego in altissimis habitavi, & thronus me-
us in columna nubis. Gyrum cæli circuitui sola. &c.

Omnium excellentium & sublimium colla virtute
calcaui. Ab initio & ante secula creata
sum &c. Ego quasi therebintus extendi ramos meos
& rami mei honoris & gratiæ. Ego quasi vitis fructi-
ficaui &c. Ego mater pulchræ dilectionis & timoris
& agnitionis & sanctæ spei &c. Transite ad me om-
nes qui concupiscitis me &c. Spiritus meus super me
dulcis. Qui edunt me adhuc esurient &c. |
Ego sapientia effudi flumina, ego quasi fluuius doris,
& sicut aqueductus exiui de paradyso. Videte quoni-
am non solum mihi laboravi, sed omnibus exquirenti-
bus veritatem.

Cap. 25.

In tribus placitum est spiritui meo, quæ sunt probata
coram deo & hominibus. Concordia fratrum, amor
proximorum & vir & mulier bene sibi consentientes.
Tres species odiunt anima mea. Pauperem superbum, &
uitem mendacem, & semen fatuum & insensatum.
Quæ in iuuentute tua non congregasti, quomodo in-
uenies in senectute tua. Beatus qui habitat cum
muliere sensata, & qui lingua sua non est lapsus, & qui
non seruiuit indignis se. Beatus qui iuuenit amicum

PITOME EX ECCL'E.

verum, & qui enarrat iusticiam auri audienti. Timor domini initium dilectionis eius. Omnis plaga tristitia cordis, & omnis nequitia nequitia mulieris. Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris. Commorari leoni & draconi placebit quam habitare cum muliere nequam. In specie mulieris ira & irreuerentia & confusio magna. A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur.

Cap. 26.

Mulieris bonæ beatus vir, numerus enim annorum illorum duplex. Mulier fortis oblectat virum suum. Gratia super gratiam mulier sancta & pudorata & tacita. Omnis autem ponderatio non est digna continentis animæ. Sicut sol oriens in mundo in altissimis dei, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus suæ. In duobus contristatum est cor meum. Vir bellator, deficiens per inopiam, & vir sensatus contemptus.

Cap. 27.

Propter inopiam multi deliquerunt. Si non in timore domini tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua. Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Ante sermonem non colaudes virum. Veritas ad illos qui operantur eam reuertetur. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol, nam stultus sicut luna mutatur. Qui denudat arcana amici si dem perdit. Denudare autem amici mysteria desperatio est animæ infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua. Qui fodit foueam incidet in eam. Facienti nequissimum consilium, super ipsum deuoluetur, & non cognoscat unde illi adueniet illusio.

Cap. 28.

Qui vindicari vult a deo inueniet vindictam, & peccata illius seruans seruabit. Relinque proximo tuo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Homo homini seruat iram, & a deo quærit medelam? In hominem sibi similem non habet misericordiam, &

D. DICNY. A RIC. CAR.

de peccatis suis deprecatur? Ipse cum caro sit seruat irā
quis exorabit pro delictis illius. Memento nouissimo
rum tuorum, & desine inimicari, & non irascaris proxi
mo, & abstine te a lite. Homo iracundus incendit li
tem, & vir peccator turbabit pacem. Susurro & bilin
guis maledictus, multos enim turbabit pacem habent
tes. Multi ceciderunt in ore gladij, sed non sicut qui in
terierunt per linguam suam. Septi aures tuas spinis, &
noli audire linguam nequam, & ori tuo facito osita, &
seras auribus tuis.

Cap. 29.

Fœnerare proximo tuo in tempore necessitatis. Con
firma verbum & fideliter age cum illo. Donec acci
piunt osculantur manum dantis, & in promissionibus
humiliant vocem suam. Perde pecuniam propter fra
trem & amicum. Pone thesaurum tuum in præceptis al
tissimi. Conclude eleemosynam in corde pauperis, &
hæc pro te orabit in omni malo. Fideiussoris ne obli
uiscaris, dedit enim pro te animam suam. Qui cona
tur multa agere, incipit iudicidetur. Recupera pro
ximum tuum secundum virtutem tuam.

Cap. 30.

Qui diligit filium suum assiduatur illi flagella, vt læte
retur in nouissimo suo. Qui docet filium suum laudabi
tur in illo, & in obitu suo non contristabitur de illo.
Non des filio potestatem in iuuentute, sed curua ceru
icem illius, & tonde latera eius dum infans est.
Melior est pauper sanus & fortis viribus, quam diues
imbecillis & flagellatus malitia. Salus animæ in sancti
tate iusticiæ, & melius corpus validum quam census
immensus. Non est census super salutem corporis, &
non est oblectatio super cordis gaudium. Melior est
mors quam vita amara. Bona abscondita in ore clau
so, quasi appositiones epularū circumpositæ sepulchro
Spado complectens virginem & suspirans. Tristici
am non des animæ tuæ, & non affligas te ipsum in con
filio tuo. Iucunditas cordis hæc est vita hominis.
Miserere animæ tuæ placens deo, & contine & congrua

PITOME EX ECCLE.

ga cor tuū in sanctitate eius, & tristitiam longe expelle a te, Multos enim occidit tristitia, & non est utilitas in ea. Zelus & contentio minuent dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus.

Cap. 31.

Vigilia honestatis tabefaciet carnes, & cogitatus illius auferet somnum. Beatus diues qui inuentus est sine macula, qui post aurū non abiit &c. ideo stabilita sunt bona illius in domino. Nequius oculo quid creatum est. Non extendas manum tuā prior. Cessa prior causa disciplinæ, nec prior postcas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, nec senties dolorem. Si coactus fueris in edendo multum, surge de medio & vome & refrigerabit te. In omnibus operibus tuis esto velox. Vinum in iucunditate creatum est non in ebrietate. In conuiuio vini non arguas proximum, & non despicias eum in iucunditate illius.

Cap. 32.

Rectorem te posuerunt, noli extolli. Esto in illis quasi vnus ex ipsis. Curam illorum habe & sic considera. Loquere maior natu, decet enim te. Vbi non est auditus non effundas sermonem. Audi tacens, & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. Adolescens loquere in causa tua vix cum necesse fuerit, si bis interrogatus fueris habeat caput responsum suum. In multis esto quasi inscius, & audi tacens simul & quærens. Et loqui in medio magnatorum non præsumas, & vbi sunt senes non multum loquaris. Anteverecundiam præbit gratia. Peccator homo vitabit omnem correptionem. Fili si ne consilio nihil facias, & post facta non penitebis. A filijs tuis caue, & a domesticis tuis attende.

Cap. 33.

Timenti deum non occurrunt mala, sed in tentatione deus illum conseruabit & liberabit a malis. Præcordia fatui quasi rota carri, & quasi axis versatilis cogitatus illius. Filio & mulieri, fratri & amico non desptatē sup te in

D. DION. A R I C K. C A R T
vita tua, & ne dederis alijs possessionem tuam, Melius
est enim vt filij tui te rogent, quam te respicere in ma-
nus filiorum tuorum Cibaria & virga & onus asino
panis & disciplina & opus seruo. Seruum inclinent
operationes assidue. Multam maliciam docuit ocio-
sitas. Verum sine iudicio nihil facias graue. Seruus
fidelis sit tibi quasi anima tua.

Cap. 34.

Somnia extollunt imprudentes. Quasi qui appre-
hendit vmbra, & persequitur ventum, secundum hoc
visio somniorum. Sicut parturientis, cor tuum phan-
tasias patitur, nisi ab altissimo fuerit visitatio emissa.
Multos errare fecerunt somnia. Qui non est tenta-
tus quid scit. Vir in multis expertus cogitabit multa.
Qui non est expertus pauca recognoscit. Oculi dei in-
diligentes se. Qui timet dominum nihil trepidabit.
Immolantis ex iniquo, oblatio est maculata, Nec res-
picit dominus in oblationibus iniustorum. Qui effun-
dit sanguinem & qui fraudem facit mercenario, fra-
tres sunt. Vnus edificans & vnus destruens quid il-
lis prodest nisi labor. Homo qui ieiunat in peccatis
suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humilian-
do se.

Cap. 35.

Salutare sacrificium est attendere mandatis, & disce-
dere ab omni iniquitate. Oblatio iusti impiguit al-
tare, & odor suauitatis est in conspectu altissimi. Sacri-
ficium iusti acceptum est. In omni dato, hilarem fac
vultum tuum. Qui adorat deum in oblatione susci-
pietur, & deprecatio illius vsque ad nubes appropin-
quabit.

Cap. 36.

Miserere nostri deus omnium & respice nos, & osten-
de nobis lucem miserationum tuarum &c. Miserere
plæbi tuæ super quam inuocatum est nomen tuum &c.

Cap. 37.

O præsumptio nequissima vnde creata es. Non
obliuiscaris amici tui in animo tuo, nec immemor sis

EPITOME EX ECCLE.

Mius in operibus tuis. Cum viro sancto assiduus esto, & quemcumque cognoueris obseruantem timorem dei, cuius anima est secundum animam tuam.

Anima viri sancti enunciat aliquando vera, quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Ante omnia opera, verbum verax præcedat te, & ante omnem actum consilium stabile.

Vir peritus multos erudiuit, & animæ suæ suavis est.

Qui sophisticè loquitur odebilis est, & in omni re defraudabitur. Non est illi data a domino gratia,

omni enim sapientia defraudatus est (scilicet sophisticè loquens) Vir sapiens plæbem suam erudit, &

fructus sensus illius fidelis est. Sapiens in populo hæreditabit honorem. Non omnia omnibus

expediunt. Noli auarus esse in omni epulatione nec te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas. Propter crapulam multi obierunt, qui autem abstinens est adiciat vitam.

Cap. 58.

Honora medicum, propter necessitatem enim creauit eum altissimus. A deo omnis est medela.

Altissimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit illam. Fili in tua infirmitate non

desperes teipsum, sed ora dominum & ipse curabit te. Tristitia cordis siccit ceruicem. Memor esto iudicij mei, sic enim erit & tuum, mihi heri & tibi hodie.

Consolare morientem in exitu spiritus sui. Sapientiam scribe in tempore vacuitatis, & qui minoratur actu sapientiam percipiet.

Cap. 39.

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, & in prophetis vacabit. Cor suum tradet ad vigilandum ciliculo ad dominum qui fecit illum, & in conspectu altissimi deprecabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius & vsque &c. Audite me diuini

fructus, & quasi rosa plantata &c. Benedicite dominum in operibus suis. Date magnificentiam nomini eius &c. Opera domini

D. DIONY. A RICK. CART.
vniuersa bona valde. Omnia in tempore suo
quærentur. Omnia sanctis in bona, impijs autem &
peccatoribus in mala conuertentur. Sunt spiritus
qui ad vindictam creati sunt. Ignis, grando, fames, &
mors, hæc omnia in vindictam creata sunt.
Non est dicere hoc illo nequius est, Omnia enim in tem-
pore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde &
ore collaudate & benedicite nomen domini.

Cap. 40.

Occupatio magna creata est omnibus hominibus,
& iugum graue super omnes filios Adam a die exitus
de ventre matris eorum, vsque in diem sepulturæ in
matrem omnium, Cogitationes eorum, & timores
cordis, & c. omnia quæ de terra sunt in terram con-
uertuntur, & aquæ omnes in mare reuertentur.
Vinum & musica lætificant cor, & super vtraque dile-
ctio sapientiæ. Tibiæ & psalterium suauem faci-
unt melodiam, & super vtraque lingua suauis.
Timor domini sicut paradysus benedictionis. Fili
in tempore vitæ tuæ ne indigeas. Melius est enim mo-
ri quam indigere.

Cap. 41.

O mors quam amara est memoria tua homini pa-
cem habenti in substantijs suis, viro quieto cuius vitæ
directæ sunt in omnibus. O mors bonum est iudicium
tuum homini indigenti, & qui minoratur vtribus, &
cui cura est de omnibus. Noli metuere iudicium mor-
tis. Curam habe de bono no-
mine. Sapientia abscondita & thesaurus inuisus
quæ utilitas in vtrisque. Disciplinam in pace con-
seruate filij.

Cap. 42.

Non duplices sermonem de reuelatione sermonis ab-
sconditi, & eris vere sine confusione. Omni ho-
mini noli intendere in specie, & in medio mulierum no-
li commorari. De vestimentis enim procedit tinea, &
a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas vi-
ri quam mulier benefaciens.

EPITO EX ECCLE.

Sol illuminans per omnia respexit, & gloria dei plenū est opus eius. Nonne deus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, quæ confirmavit dominus omnipotens stabilis in gloria sua. Quam desyderabilia sunt omnia opera eius, & quis satiabitur videns gloriam eius?

¶ Cap. 43.

Species cæli in visione gloriæ, sol in aspectu vas admirabile, opus excelsi radios igneos exufflans. Magnus dominus qui fecit illum & in sermonibus eius festinauit iter. Luna ostensio temporis & signum æui.

Mensis secundum nomen eius est, crescens mirabiliter in consummationem, vas castrorum in excelsis, in firmamento cæli resplendens gloriose. Species cæli gloria stellarum, mūdum illuminans in excelsis dominus. Vide arcum & benedic qui fecit illum valde speciosus est splendore suo. Gyrauit cælum in circuitu gloriæ suæ. Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aqua. Multa dicimus & deficimus verbis, consummatio autem sermonum ipse est. Terribilis dominus & magnus vehementer, & omnipotens super omnia opera sua. Glorificantes dominum quantum cumque poteritis, superualebit adhuc. Benedicētes dominum exaltate illum quantum potestis, maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute, ne laboretis, non peruenietis. Quis vidit eum et enarrabit, & quis magnificabit eum sicuti est ab intio? Multa sunt abscondita maiora his. Pauca enim vidimus operum eius. Et pie agentibus dedit dominus sapientiam.

¶ Cap. 44.

Laudemus viros gloriosos & patres nostros in generatione sua. Corpora sanctorum in pace sepulta sunt &c. Enoch placuit deo, & translatus est in paradysum ut det genibus pœnitentiam.

¶ Cap. 45.

Dilectus deo & hoibus Moyses, &c. In fide & lenitate ipsius sanctū fecit illum dñs. ¶ Cap. 46.
Fortis in bello Iesu Naue. An non iracūdia eius impe-

D. DIONY. A R I C K. C A R.
ditus est sol, & factus est dies vnus quasi duo. Inuoca-
uit altissimum, & exaudiuit eū magnus & sanctus deus.
Post hæc dormiuit Samuel, & notum fecit regi, & ostē-
dit illi finem suum (id est Sauli)

¶ Cap. xxxvii.

Nathan propheta quasi adeps separatus est a carne.
Dauid cum leonibus lusit quasi cum agnis, & cum vrfis
similiter fecit, sicut cum agnis ouium. Christus purga-
uit peccata illius, & exaltauit in æternum cornu eius.
Salomon inclinauit fœmora tua mulieribus & dedisti
maculam in gloria tua.

¶ Cap. xxxviii.

Et surrexit Helias propheta quasi ignis, & verba illius
quasi facula ardebant. Beati sunt qui te audierunt &
in amicitia tua decorati sunt. Heliseus nō timuit prin-
cipem, & mortuum prophetauit corpus eius. In vita
sua fecit monstra, & in morte sua mirabilia opatus est.
Fecit Ezechias quod placuit deo, & fortiter iuit in via
Dauid patris sui quam mandauit illi Esaias propheta
magnus & fidelis in conspectu dei.

¶ Cap. xxxix.

Memoria Iosifæ in compōne odoris facta, opus pigmen-
tarij. In omni ore quasi mel indulcorabitur, memo-
ria eius vt in musica in conuiuio vini. Præter Dauid
Ezechiam, & Iosiam, omnes reges peccatum commise-
runt. Nam reliquerunt legē altissimi. Zorababel q̄si
fignum in dextera Israhel. Nemo natus ē in terra q̄tis
Enoch.

¶ Cap. 50.

Simon Oniæ filius sacerdos magnus quasi stella matu-
rina in medio nebulæ, & quasi luna plena, & quasi sol
refulgens, sic ille effulsit in domo dei. &c. Circa illum
corona fratrum quasi plantatio cedri in monte libano,
& quasi rami palmarum circa illum steterunt. Doctri-
nam sapientiæ & disciplinæ scripsit in codice isto.
Iesus filius Syras Hierosolymita qui renouauit sapienti-
am. Beatus qui in istis versatur bonis.

¶ Capite vltimo.

EPITOM. EX ECCLĒ.

Confitebor tibi domine rex & collaudabo te deum saluatorem meum. Confitebor nomini tuo, quoniam adiutor & protector factus es mihi. &c. Laudabit usque ad mortem anima mea dominum, quoniam eruis sustinentes te, & liberas eos de omni angustia. &c. Circumdede runt me undique, & non erat qui adiuuaret. Respexi ad adiutorium hominum & non erat qui adiuuaret. Memoratus sum misericordiam tuam domine, & cooperationis tuam quae a saeculo est. Inuocaui dominum patrem domini mei, ut non derelinquat me in die tribulationis meae & in omni tempore superborum. Laudabo nomen tuum domine assidue, & confitebor tibi cum adhuc iuuenior sum antequam oberrem. A iuuentute mea inuestigabam sapientiam. Inclinaui modice aurem meam, & multum profeci in ea. Danti mihi sapientiam dabo gloriam. Venter meus conturbatus est quaerendo sapientiam, propterea bonam possidebo possessionem. Dedit mihi dominus linguam mercedem meam. &c. Congregate vos in domum disciplinae indocti. Animae vestrae sitiunt vehementer. Comparete vobis sine argento sapientiam, et collum vestrum subiicite iugo eius. Videte oculis vestris quia modicum laboraui, et inveni mihi multam quietem. Operamini opus vestrum ante tempus, et dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.

¶ Esaias continet capita. LXVI. Et agitur in eo de reprehensione Iudaeorum, & aduentu Christi in carnem, & eius passione; de vocatione gentium, de regno Iuda & Israel.

¶ Caput. I.

Filios enutriui et exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessorem suum, & asinus praesepe domini sui. Israel autem me non cognouit.

Z. 5